

gospodarske, obrtniške in národne.

Izhajajo vsak petek ter stanejo v tiskarni prejemane za celo leto 6 kron, za pol leta 3 krone in za četrť leta 1 krono 50 vin., — po pošti prejemane pa za celo leto 7 kron, za pol leta 3 krone 50 vin., za četrť leta 1 krona 80 vin. — Za prinašanje na dom v Ljubljani se plača na leto 80 vin. Naročnino prejema upravništvo v Blasnikovi tiskarni. — Oglase (inserte) vzprejmlje upravništvo, in se plača za vsako vrsto za enkrat 16 vin., za dvakrat 24 vin., za trikrat 30 vin. — Dopisi naj se pošiljajo uredništvu „Novic“.

V Ljubljani 2. maja 1902.

Politični oddelek.

Kongres slovanskih časnikarjev.

Letošnji shod slovanskih časnikarjev se bo vršil o Binkoštih v Ljubljani. Po vsem, kar je doslej čuti, bo udeležba jako znatna, ča pa bo kongres tudi rodil kaj praktičnega sadu, to je drugo vprašanje.

Doslej so se vršili trije shodi slovanskih časnikarjev. Prvi je bil v Pragi, drugi v Krakovu, tretji v Dubrovniku. Pred vsakim teh kongresov se je v prvi vrsti povdarjala njegova velika politična naloga, poglobiti in utrditi vzajemnost mej avstrijskimi Slovani in zbližati posamezne slovanske narode, da se sčasoma združijo v močno falango proti skupnim sovražnikom. Šele v drugi vrsti se je povdarjala organizacija slovanskega časnikarstva v svrhu emancipacije od nemškega časopisja.

Dosedanji kongresi niso rodili sadu. V političnem oziru že celo ne. Pri vsakem teh kongresov so nastale razprtije, prišlo je do mučnih prizorov in so se le poglobila stara nasprotja. Zlasti drastično se je to pokazalo na shodu v Dubrovniku, ki se je vršil v znamenju srbsko-hrvatskega razpora in silno distiral prav tiste, ki so najbolj goreli za kongrese ter si od njih največ obetali. Da se tudi glede organizacije slovanskih časnikarjev na teh treh shodih ni ničesar pozitivnega storilo, je znana stvar.

Z ozirom na te neprijetne skušnje pri prejšnjih kongresih se hoče letos politična vprašanja sploh postaviti popolnoma v ozadje oziroma jih povsem izključiti, in shodove razprave omejiti zgol na stanovske zadeve oziroma na vprašanje, ki se strogo tičejo časnikarstva.

To stališče je popolnoma pravilno. Tudi v drugih narodih se bavijo časnikarski shodi jedino-le s strokovnimi zadevami in ne z reševanjem političnih zadev.

Toda: Ako je časnikarskemu shodu namen zgol strokoven, potem bi se bil moral pripravljati odbor tudi sam po tem ravnati in opustiti vse, kar vzame temu shodu njegov pravi značaj in zamore provzročiti razpore. To pa se ni zgodilo.

Na dnevnem redu je na pr. predavanje o Juriju Križaniču kot predstavitelju slovanske vzajemnosti. Križanič je gotovo jako interesanten pojav v zgodovini slovanskih narodov, ali to je gotovo, da se mnogi nikakor ne strinjajo z njegovimi nazori in da pride lahko na časnikarskem shodu radi teh nazorov do takšnih protestov, kakor jih je provzročil profesor Zdziechowski v Dubrovniku, ko je oznanjal evangelij ruskega filozofa Surovina. Mi na pr. nikakor nismo ne Križaničevih ne Surovinovih mislij, nego stojimo na stališču, ki ga je označil Havliček.

Pa storila se je še druga napaka. V isti sapi, ko se zatrjuje, da bo shod zgol strokoven shod, s katerega so izključeni politični, verski in drugi prepri, v isti sapi se tudi naznanja, da so poleg časnikarjev vabljeni tudi razni imenitniki, to je politične osebe. Ako ima časnikarski shod nepolitičen, strogo strokoven značaj, potem ne vemo, čemu se vabijo možje, ki niso časnikarji, ampak k večjemu časnikarski kibici, možje, ki časnikarstvo k večjemu porablajo v svoje bodisi politične ali osebne namene, sicer pa nimajo pri časnikarstvu direktnih interesov.

Na Francoskem in v Nemčiji se vrše vsako leto časnikarski kongresi ali vsi so strogo strokovnega značaja in udeležujejo se jih samo časnikarji po popoklicu. Kadar se bodo tudi slovanski časnikarski kongresi vršili v tem okviru, bodo imeli tudi uspehov, prej pa najbrže ne.

Narod slovenski!

Letos, ko se je vsa slovenska domovina v lepi slogi zavzela za najvišjo šolo, za slovensko vseučil-

lišče, hočejo naši nasprotniki brezpogojno zatreti še celo naše srednje šole, zlasti celjsko slovensko gimnazijo. Kljub naporom naših poslancev in kljub jasno izraženi volji večine ljudskih zastopnikov cele Avstrije, rujejo sovražne sile ravno sedaj z vso silo na tihem zoper ta slovenski zavod.

V trenutku, ko je ves slovenski narod jedne misli, da se ne smemo brez boja udati navalu, oglasil se je iz narodnih vrst glasen klic, da ustanovimo v Celju za slovenske gimnazije „Dijaški dom“, s katerim utegnemo najzanesljivejše zagotoviti obstoj slovenske celjske gimnazije. V Celju, ki stoji na slovenskih tleh sredi popolnoma slovenskega ozemlja, postavili so naši sovražniki za nemčurske in odpadniške nemške gimnazije „Studentenheim“, kateri se vzdržuje z davki v dobri tretjini slovenske dežele in za katerega so se nabirali in se še nabirajo denarni doneski po vsej Avstriji in Nemčiji.

Ali bi ne bilo naravno, da se združi tudi vsa slovenska domovina v ta namen, da z dejanjem pokaže, koliko ji je za obstanek slovenske gimnazije v Celju, v tem kulturnem središču štajerskih Slovencev, kateremu Slovenci ne smemo nikdar priznati izključno nemškega značaja! Ali ne dokažemo Slovenci svoje odločne volje za nadaljni povoljni razvoj celjske gimnazije na najlepši in najizdatnejši način, ako vsak po svojih močeh z denarnimi prispevki omogočimo ustanovitev „Dijaškega doma“ v Celju, predno se našim sovražnikom posreči slovensko gimnazijo odpraviti.

Ustanovilo se je v Celju društvo za nabiranje denarnih prispevkov za „Dijaški dom“. Mnogi odlični rodoljubi darovali so že izdatne vsote, ki pa žalibog še ne zadostujejo. Zato smo se obrnili mi slovenski akademiki, ki v borbi za slovensko vseučilišče najbolj občutimo tudi nedostatke srednjega šolstva, zlasti na Štajerskem, s pozivi na vse znane nam rojake, da blagovolijo vsak po svojih močeh prispevati za ustanovitev „Dijaškega doma“ v Celju. — Imena vseh darovalcev zapisala se bodo v spominsko knjigo „Dijaškega doma“, ter objavila tudi v slovenskih listih. Imena ustanovnikov, ki plačajo najmanj 200 kron, zabeležila bodo se pa v večni spomin na borbo Slovencev za celjsko gimnazijo l. 1902 z zlatimi črkami na spominski plošči.

Pozivamo torej še enkrat potom slovenskega časopisja vse rojake, katerim je za naš napredek na polju narodnega šolstva, da pokažemo to svojo željo ne samo z mnogimi besedami, ampak tudi z odločnim blagim dejanjem. Spominjajmo se, da dvakrat da, kdor hitro da, ter se podvizajmo, da ne zamudimo pravega trenutka! Nemudoma torej na delo za „Dijaški dom“ v Celju!

Vsi denarni prispevki naj se pošiljajo naravnost na naslov: „Dijaški dom“ v Celju.

Gradec, 20. aprila 1902.

Akademiški agitacijski odbor.

Politični pregled.

Državni zbor. — Poslanska zbornica nadaljuje razpravo o proračunu. Razprave tečejo zdaj mirno, ker so kritične postavke vse rešene. Nekoliko živahnosti je bilo pri razpravi zastran mitnic. Zbornica je že lani sklenila, odpraviti mitnice, a ker ni dovoljen drug dohodek v nadomestilo dohodka od mitnic, ni vlada dotičnega zakona predložila v sankcijo. Sedaj je bil stavljen predlog, naj se dovoli postavka „mitnice“ samo za pol leta. Ta predlog je pa bil odklonjen, ker je finančni minister grozil z demisijo, vsled česar bi bile lahko nastale velike komplikacije, in ker je vlada izjavila, da se mitnice odpravijo z novim letom.

Nemški državni jezik. — Vsenemški poslanec Bareuther je v imenu Schönererjancev doposlal vsem nemškim poslancem vseh strank predlog glede uvedanja nemškega državnega jezika s prošnjo, naj ta predlog podpišejo. Predlog obsega osem točk, ki se glase: § 1. Nemški jezik je državni jezik. § 2. Vsak državni uradnik ga mora biti zmožen v besedi in v pismu. § 3. V državnem zboru in v delegacijah se govori samo v nemščini. § 4. Nemščina je uradni jezik vseh državnih oblastnj v notranji in v zunanji službi. § 5. Vse nemške vloge se sprejemajo pri vsaki državni oblasti, le v okrajih, kjer je občevalni jezik drug kot državni, morajo nižji uradi sprejemati vloge tudi v tem jeziku ter jih obravnavati in reševati v tem jeziku, če je potreba. § 6. Ako kaka občina ugovarja, se šole z drugim, kakor državnim jezikom ne sme ustanoviti. V ljudskih, meščanskih, pripravniških, srednjih, obrtnih in višjih šolah s svojim nenemškim učnim jezikom se mora v vsakem razredu poučevati nemščina, ter se mora pri izpitih rabiti vsaj v enem predmetu. § 7. Vse določbe in navade, ki so s tem zakonom v protislovju, so razveljavljene. — Slovani se temu predlogu smejejo. Celo raznim radikalnim Nemcem se zdi neumno, s takim predlogom nastopiti, ko zanj niti navadne večine ne bo dobiti, kaj še dvetretjinsko, ki je potrebna, če naj ta zakon obvelja.

Francija — Po vseh razburljivih pripravah so se izvršile volitve v francoski parlament mirno. V bistvu ostanejo razmere v zbornici neizpremenjene. Nacionalisti in z njimi zvezani monarhisti in klerikalci so pridobili v Parizu nekaj novih mandatov, zato pa so jih izgubili na deželi. Izgubili so celo nekaj odličnih voditeljev, Drumonta, Piona, Cassagnaca. Ali Pariz je nacionalističen, kar je za ministrstvo hud udarec. Pri ožjih volitvah pa imajo vladni kandidatje upanje, da večinoma zmagajo, in tudi socialisti se nadejajo, da vzamejo še nekaj mandatov nacionalistom. V ožjo volitev prideta tudi dva ministra, socialist Millerand, katerega socialisti zapuščajo, in naučni minister Leygues. Značilno za pariške razmere je pa zlasti to, da pride tudi nekdanji ljubljenec Parižanov Brisson, kandidat za predsedniški stol, v ožjo volitev z bonapartistom Tournadom, ki je sicer zaslužen major, a kot politik neznamen. Izmed 572 izvoljenih poslancev jih je 243 ministerijalnih, 158 protiministerijalnih, 174 ožjih volitev je še potrebnih, med temi se jih vsaj 122 izvrši ugodno za vlado. Ostalo je in bo torej vse pri starem, vendar je možno, da se vlada dolgo več ne vzdrži, ker je prišlo v zbornico dokaj novih mož in ker je na Francoskem že običajno, da novih volitev nobena vlada ne prenese. Mogoče pa je, da si Waldeck-Rousseau pomaga z rekonstrukcijo kabineta.

Nemiri na Ruskem. — Če ni velikošolskih nemirov, se pojavijo delavski, če ni teh, pa delajo izgrede kmetje ali pa se puntajo celo vojaški polki. Po Rusiji opasno vre in zdi se, da vlada splošna nezadovoljnost. Ruska vlada vpliva na velike inozemske liste, da o teh izgredih in opasnih razmerah kolikor možno malo in nedolžno poročajo, da se ne razve, kako piškavo je na Ruskem. Sedaj se je izvedelo, da v okrajih Harkov in Poltava razgraja, požiga in pleni plemenitaške hiše okoli 18 000 kmetov, ki radi slabe letine stradajo.